

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

**Darba aizsardzības instrukcija Nr.32
traktora vadītājam**

1. Vispārīgās prasības

1.1. Par **traktora vadītāju** atļauts strādāt personām:

1.1.1. ne jaunākām par 18.gadiem un kurām ir viņu kvalifikāciju apliecinošs dokuments (tiesības/apliecība; darba laikā jāglabā pie sevis);

1.1.2. kuras ir iepazinušās ar attiecīgā modeļa traktora izgatavotājas rūpnīcas ekspluatācijas instrukciju un apguvušas tajā noteiktās prasības;

1.1.3. kuras ir instruētas darba aizsardzībā, elektrodrošībā un ugunsdrošībā;

1.1.4. kuru veselības stāvoklis ir pārbaudīts un atbilst profesijas prasībām;

1.1.5. kuras ir apmācītas (instruētas) pirmās palīdzības sniegšanā.

1.2. **Traktora vadītāja darba raksturīgās īpatnības. Tehnoloģiskā procesa, iekārtu bīstamās zonas:**

1.2.1. aizliegts veikt darbu ar bojātu traktoru;

1.2.2. visām traktoram piekabinātajām mašīnām jābūt aprīkotām ar cieto sakabi, kas izslēdz piekabes mašīnu uzskriešanu traktoram;

1.2.3. braukt ar traktoru pāri ekspluatējamam dzelzceļam atļauts tikai tam paredzētās vietās. Traktora vadītājam jāapstājas, neaizbraucot līdz pārbrauktuvei, un jāpārlicinās, ka ceļš ir brīvs. Ja pārbrauktuve ir apsargājama, jābrīdina dežūrējošais personāls par nepieciešamību braukt ar traktoru pār dzelzceļa pārbrauktuvi un jāpilda personāla norādījumi. Braukt pāri dzelzceļam drīkst tikai ar pirmo ātrumu. Aizliegts apstāties uz pārbrauktuves;

1.2.4. traktori, kuru maksimālais iespējamais braukšanas ātrums ir mazāks par 8 km/h, drīkst šķērsot dzelzceļa pārbrauktuvi tikai ar dzelzceļa distances priekšnieka atļauju;

1.2.5. braukt ar traktoru pāri dzelzceļa sliedēm vietās, kur nav ierīkota pārbrauktuve, atļauts:

1.2.5.1. tikai ar īpašu dzelzceļa distances administrācijas atļauju un tās pārstāvja klātbūtnē;

1.2.5.2. ja starp sliedēm un to abās pusēs ir dēļu vai gulšņu vienlaidu klājs;

1.2.6. traktora vadītājam pirms braukšanas jāsaņem no darbu vadītāja izziņas par mākslīgo veidojumu izturību, kuriem viņam būs jābrauc pāri, kā arī par ceļa īpatnībām vispār;

1.2.7. braukt ar traktoru pāri tiltam drīkst tikai, ja to atļāvis darbu vadītājs vai mehāniķis, kam ir dati par tilta kravnesību;

1.2.8. ja notikusi traktora piespiedu apstāšanās uz ceļa nakts laikā, jāuzstāda sarkani signāllukturi;

1.2.9. aizliegts apstādināt traktoru zem elektrības gaisa vadu līnijas, uz koplietošanas brauktuvēm, pretī izbaukšanas ceļiem, uz ugunsdzēsības brauktuvēm, uz tiltiem;

1.2.10. traktora kustība, kā arī tā vešana zem elektrības gaisa vadu līnijas, ja nav ceļazīmju, kas norāda transportlīdzekļa pieļaujamās gabarītus, atļauta tajos gadījumos, kad atstatums starp mašīnas vai kravas augšējo punktu un tuvākā zem sprieguma esošā vada zemāko punktu ir ne mazāks par spēkā esošos normatīvos norādīto;

1.2.11. darbs elektrības gaisa vadu līnijas aizsardzības zonā atļauts tikai pēc norīkojuma - atļaujas un elektrības gaisa vadu līnijas īpašnieces organizācijas rakstiskas atļaujas saņemšanas darbu vadītāja vadībā;

1.2.12. braukt ar traktoru pa ledu, pāri ūdenskrātuvei, upei un pa purvainu apkaimi drīkst tikai, ja to norādījis darbu vadītājs, pēc tam, kad apsekota trase un pārbaudīts tās aprīkojums ar norādījuma ceļazīmēm;

1.2.13. pirms traktora iekraušanas treilerā traktora vadītājam jāpārlicinās, ka treilers atrodas uz līdzena horizontāla laukuma un ir droši nobremzēts. Klājs, pa kuru pārvietoja traktors, jāizveido ne slīpāks par 15°. Pirms iekraušanas jāpaceļ vērstuve, lai tā netraucētu kustību pa uzbrauktuvi. Pēc traktora iekraušanas jānostiprina vērstuve, kāpurķēdes jānostiprina ar atduršķautņiem, bet korpus - ar sešu milimetru stieples savilktniem. Aizliegts izdarīt traktora pagriezienu uz treilera;

1.2.14. buksēt un izvilkt iestrēgušās mašīnas drīkst brigadiera, meistara vai darbu vadītāja vadībā. Šo darbu drīkst veikt tikai ar cietā buksētāja palīdzību bez spēcīgiem rāvieniem. Pielietot šim nolūkam tērauda trosi atļauts vienīgi izņēmuma gadījumos, ja aizmugurējais traktora kabīnes logs droši nosegts ar izturīgu režģi vai tīklu, jo, ja trose pārtrūkst, tā var traumēt traktora vadītāju;

1.2.15. aizliegts:

1.2.15.1. uz traktora ar strādājošu dzinēju veikt agregātu, mezglu apskati un izdarīt traktora izjaukšanas un montāžas, iestatīšanas, regulēšanas un jebkādu citus darbus, kā arī stāvēt uz traktora kāpurķēdes un līdzās tai uz zemes;

1.2.15.2. ja traktora dzinējs strādā, mainīt eļļu agregātos un reduktoros, kā arī eļļot traktora mezglus, agregātus un detaļas;

1.2.15.3. veikt darbu ar traktoru, kam nav kārtībā kāpurķēžu, kā arī stāvēšanas bremzes;

1.2.15.4. traktora darba laikā citiem strādājošiem atrasties 10 m rādiusā no traktora, bet, gāžot mežu, - 50 m rādiusā;

1.2.15.5. pārvadājot traktoru uz treilera, atrasties traktora kabīnē un uz treilera;

1.2.15.6. braukt pāri upei pa nepārbaudītu ledu;

1.2.15.7. ļaut vadīt traktoru un uzturēties tajā nepiederošām personām;

1.2.16. traktora vadītājs ir atbildīgs par traktoru tā darba laikā, apstājoties, pārvietojoties, kā arī laikā, kad viņš pats veic tā remontu;

1.2.17. ja traktors strādā kopā ar citām celtniecības mašīnām, traktora vadītājam jāzina katras mašīnas, kas piedalās kopējā darbā, drošības tehnikas pamatnoteikumi;

1.2.18. ja darbus veic reizē ar traktoru un ekskavatoru, nav pieļaujama traktora atrašanās ekskavatora izlīces darbības rādiusā. Traktora vadītājs drīkst uzsākt darbu tikai pēc tam, kad ekskavatora kauss ir nolaists uz zemes;

1.2.19. traktoram jābūt priekšējai un aizmugurējai elektriskajai apgaismošanai;

1.2.20. strādājot tumšā laikā, darba zonai jābūt pietiekami labi apgaismotai, neatkarīgi no tā, vai traktoram ir patstāvīgs gaismas avots;

1.2.21. uz traktora jābūt ierīkotām visām aizsargierīcēm, ko paredz tā konstrukcija.

1.3. Darba vides riska faktori:

1.3.1. kustošās mašīnas, mehānismi; mehānismu kustīgās daļas;

1.3.2. kopējā un vietējā vibrācija;

1.3.3. paaugstināts trokšņa līmenis;

1.3.4. putekļi;

1.3.5. nelabvēlīgo klimatisko apstākļu iedarbība;

1.3.6. fiziskā pārpūle.

1.4. **Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi un to lietošana** - saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu.

1.5. Ugunsdrošības pasākumi:

1.5.1. nesmēķēt un nelietot atklātu uguni traktora uzpildes vietās. Uzpildes laikā izlieto degvielu jāapber ar smiltīm vai zemi;

1.5.2. regulāri veikt kabīnes sakopšanu un netīrumu notīrīšanu no iekārtām;

1.5.3. ievietot izlietoto slaukāmo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem;

1.5.4. traktoram jābūt nokomplektētam ar ugunsdzēsības ogļskābes aparātu, kuru var aizstāt ar aerosolu vai pulverdzēsšanas aparātiem;

1.5.5. aizliegts:

1.5.5.1. atrasties atklātas uguns tuvumā apgērbā, kas nosmērēts ar degvielas un eļļošanas materiāliem, jo apgērbs var uzliesmot;

1.5.5.2. izmantot benzīnu un citus VUŠ, lai tīrītu vai mazgātu specapgērbu;

1.5.5.3. glabāt traktora kabīnē benzīnu un citus VUŠ;

1.5.5.4. atverot metāla taru ar degvielu, sist pa aizbāzni ar metāla priekšmetiem, jo var rasties dzirksteles un notikt sprādziens. Lai izskrūvētu aizgriezni, jālieto speciāla atslēga.

1.5.5.5. tuvināt degvielas tvertnei uguni, lai noteiktu, kāds ir degvielas līmenis. Jālieto mērlineāls.

1.6. Elektrodrošības prasības:

1.6.1. aizliegts patstāvīgi remontēt elektroiekārtas un elektroietaisies. To drīkst darīt tikai elektromontieris;

1.6.3. veicot traktora apskati, izmantot pārnēsājamo lampu, kuras spriegums nav lielāks par 12 V;

1.6.2. elektriskās strāvas trieciena gadījumā pārtraukt tās iedarbību, novēršot kontaktu ar elektrību vadošo elementu, atslēdzot strāvas padevi.

1.7. Darba higiēnas prasības:

1.7.1. darba vietas apgaismojumam jāatbilst spēkā esošajām normām. Apgaismojums no 50 lx uzskatāms par pietiekamu normālai cilvēka redzes uztverei;

1.7.2. sadzīves un sanitārām telpām jābūt aprīkotām ar skapi specapgērbu glabāšanai un izlietni vai ar dušām;

1.7.3. aukstajā gada laikā (gaisa temperatūra -16°C un zemāka), ja darbs notiek zem klajas debess, jānodrošina strādājošajiem telpas, kur var sasildīties;

1.7.4. lai izvairītos no apsaldējumiem, ziemas laikā nepieskarties metāla priekšmetiem, detaļām un instrumentiem bez cimdiem.

1.8. Par konstatētiem traktora bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam vai mehāniķim. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

1.9. Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par avāriju, ārkārtas gadījumu, nelaimes gadījumu vai citu situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

1.10. *Strādājošie, kas pārkāpj šīs darba aizsardzības instrukcijas prasības, atkarībā no pārkāpuma sekām tiek saukti pie disciplinārās, administratīvās, materiālās atbildības vai kriminālatbildības.*

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

2.1. Saņemt darba uzdevumu no tiešā darba vadītāja. Veicot darbus jaunā objektā, iepazīties ar darbu veikšanas projektu (DVP). Izpildot nepazīstamu darbu, saņemt no atbildīgās personas (meistara, darba vadītāja, vienības priekšnieka) instruktāžu par drošiem darba paņēmieniem dotajā iecirknī un parakstīties žurnālā.

2.2. Uzvilkt specapgērbus un sakārtot tā, lai nebūtu nokarājošos galu, pārbaudīt darbarīku, individuālās aizsardzības līdzekļu, ugunsdzēsības aparāta esamību un darba kārtību.

2.3. Uzmanīgi apskatīt traktoru, pārbaudīt bremzes, tītavu, blokus, tauvas (troses) vai hidrosistēmu, šļūtenes, vadības sviru darbību.

2.4. Pirms dzinēja iedarbināšanas uzmanīgi apskatīt rotējošās daļas (ventilatoru, ūdens sūkni u.c.), pārliedzināties, ka uz tām nav nepiederošu priekšmetu, pārbaudīt visu daļu darba kārtību: vai sajūga uzmava izslēgta, bet ātrumu pārslēgšanas svira atrodas neitrālā pozīcijā; pārbaudīt bremžu stāvokli. Aizliegts iedarbināt dzinēju, ja barošanas sistēmā ir degvielas noplūde.

2.5. Aukstā laikā un ziemā dzinēja iedarbināšanu izdarīt tikai pēc tā sasildīšanas ar karstu ūdeni, šajā nolūkā radiatorā jālej ūdens (temperatūra - 90 - 95 °C), kamēr no atvērtajiem krāniņiem sāk tecēt silts ūdens, pēc tam aizvērt noteces krāniņus un ieliet dzesēšanas sistēmā karsto ūdeni. Aizliegts sildīt dzinēju ar atklātu uguni.

2.6. Iedarbinot palaišanas dzinēju ar auklas palīdzību, aizliegts ar roku aptvert auklu, kā arī uztīt to uz rokas un stāvēt pretī sparatam. Auklas galā jābūt rokturim.

2.7. Apskatīt iecirkni, kur tiks veikts darbs ar traktoru, tajā nedrīkst būt lielu akmeņu, celmu un citu priekšmetu, virszemes un gruntsūdeņiem jābūt novadītiem.

2.8. Neuzsākt darbu, ja ir slikta pašsajūta, reibonis un tml.. Ziņot par to tiešajam darba vadītājam, griezties pie ārsta

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

3.1. Pirms kustības sākuma jāpārliedzinās, ka uz traktora ritošajām daļām nav nepiederošu priekšmetu, ka traktora kustības ceļā nav cilvēku.

3.2. Braucot ar traktoru pa tikko uzbūrtu grunti, aizliegts piebraukt tuvāk par 1 m uzbūruma slīpumam.

3.3. Traktora vadītājs nedrīkst pieļaut, ka strādnieki atrodas piekabinātajās mašīnās vai ierīcēs, ja tajās nav speciāli paredzētu vietu.

3.4. Pirms kustības sākuma pārliedzināties, ka tuvumā nav apakšzemes komunikāciju, kabeļu, cauruļvadu u.tml.

3.5. Ja darbs ar traktoru tiek veikts apakšzemes elektrības kabeļu un citu apakšzemes būvju tuvumā, vadītājam jābūt iepazīstinātam ar to izvietojumu un pie viņa jāatrodas apakšzemes būvju shēmai, turklāt šo darbu veikšanai nepieciešama kabeļu un citu apakšzemes būvju valdītājas organizācijas atļauja; kabeļu līniju trasēm tiek noteikta aizsardzības zona - zemes platība gar kabeļu līnijām, ko ierobežo paralēlas līnijas, kas novilkta 2 m attālumā no katras apakšzemes kabeļa trases puses. Aizliegts izstrādāt grunti ar traktora palīdzību tuvāk par 2 m no kabeļa trases.

3.6. Ja zemes darbu veikšanas laikā tiek atklāti plānos un shēmās neatzīmēti kabeļi, cauruļvadi, apakšzemes būves, darbi jāpārtrauc, lai noskaidrotu atklāto būvju raksturu, un jāziņo par notikušo atbildīgajam par darbu veikšanu.

3.7. Nosviežot zemi tranšejā vai nogāzē, neizvirzīt vērstuvi aiz uzbēruma malas, jo traktors var sākt slīdēt un apgāzties.

3.8. Mainot traktora kustības virzienu, pirms tam jāpārliedzinās, ka tā pārvietošanās zonā nav cilvēku.

3.9. Lai izvairītos no traktora apgāšanās, neizdarīt asus pagriezienus, ja darbi tiek veikti uz nogāzēm, kā arī, iegremdējot vērstuvi.

3.10. Aizliegts ar traktoru pārvietot zemi pa nogāzi augšup, ja tās slīpums ir lielāks par 15°, lejup - ja lielāks par 30°, šķērsslīpums nedrīkst būt lielāks par 15-18°.

3.11. Aizliegts strādāt nakts laikā, ja traktora elektriskais apgaismojums nav kārtībā un nav nodrošināta traktora darba elementu un kustības ceļa laba redzamība.

3.12. Pirms uzsākt meža gāšanas darbus ar traktoru (celmlauzi), traktora vadītājam jāapskata darbu iecirknis un jānovieto aizsargjums virs traktora kabīnes un motora pārsega.

3.13. Meža gāšanu jāveic uz nogāzes pusi.

3.14. Aizliegts, izmantojot traktoru, gāzt nokaltušus un ietrūnējušus kokus, atvilkt malā nokārušos kokus.

3.15. Atcelmošanu veic ar trosi, kas piestiprināta pie traktora aizmugurējā āķa. Atcelmošanu ar mehānismu palīdzību drīkst veikt, ja mehānisma dzinēja jauda ir:

Celmu diametrs, cm	Mehānisma dzinēja jauda, ZS
līdz 30	līdz 70
no 30 līdz 40	no 80 līdz 100 ZS
lielāks par 40	140 un vairāk

3.16. Ik dienas pārbaudīt trošu, ko lieto atcelmošanai, stāvokli. Ja apskates laikā atklāts vairāk par 10% sarautu stieplu viena vijuma soļa garumā, trosi jānomaina.

3.17. Atkarībā no celmu biežuma iecirknī un to lieluma ieturēt 75 - 100 m lielu atstatumu starp strādājošiem traktoriem.

3.18. Ja atcelmošana tiek veikta ar troses palīdzību, traktora kustība jāuzsāk pēc vecākā komandas, vienmērīgi, bez rāvieniem, ar pirmo pārnese.

3.19. Vadītājam jāseko, lai strādājošie neatrastos starp traktoru un celmu, uz kuru krīt trose.

3.20. Traktora vadītājs nedrīkst izkāpt no traktora, līdz tas nav pilnīgi apstājies.

4. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

4.1. Ja rodas bīstamība un var notikt nelaimes gadījums, jāpārtrauc darbs un jāatstāj bīstamā zona.

4.2. Ja noticis **nelaimes gadījums** (remonta, tehnisko apkopju vai apkopšanas darbu laikā):

4.2.1. paziņot savam vadītājam, sniegt pirmo palīdzību (rīkoties atbilstoši pirmās palīdzības sniegšanas instrukcijas prasībām) un, ja nepieciešams, izsaukt mediķus pa tel. **112 vai 113**;

4.2.2. saglabāt darba vietu stāvoklī, kādā notika nelaimes gadījums.

4.3. Ja noticis **ceļu satiksmes negadījums**:

4.3.1. nekavējoties jāapstājas, jāieslēdz avārijas signalizāciju, jānovieto avārijas apstāšanās zīme vai mirgojošs sarkans luksturis;

4.3.2. aizliegts pārvietot transportlīdzekli un citus priekšmetus, kas saistīti ar ceļu satiksmes negadījumu vai nelaimes gadījumu;

4.3.3. sniegt pirmo palīdzību (rīkoties atbilstoši pirmās palīdzības sniegšanas instrukcijas prasībām) un, ja nepieciešams, izsaukt medikus pa tel. **112 vai 113**;

4.3.4. par notikušo ceļu satiksmes negadījumu paziņot policijai, paziņot savam vadītājam, pierakstīt liecinieku uzvārdus un adreses;

4.3.5. saglabāt darba vietu stāvoklī, kādā notika nelaimes gadījums;

4.3.6. ja transportlīdzekļi vai citi priekšmeti, kas piederīgi ceļu satiksmes negadījumam, padara neiespējamu transporta kustību, jāatbrīvo braucamā daļa, iepriekš fiksējot transportlīdzekļa un priekšmetu izvietojumu un pēdu stāvokli.

4.4. Ja uz traktora **aizdegas** degviela vai eļļošanas materiāli, jāpārtrauc degvielas pieklūšana uguns perēklim. Uzliesmojošos degvielas un eļļošanas materiālus jādzēš ar ugunsdzēsības aparātu, smiltīm, jāpārklāj ar brezentu. Aizliegts apliet liesmas ar ūdeni.

4.5. **Ugunsgrēka gadījumā** izsaukt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu (Tel.**112**), paziņot darba devējam un sākt ugunsgrēka likvidēšanu savas kompetences ietvaros ar pieejamajiem ugunsdzēsības līdzekļiem.

4.6. Pirms sākas negaiss, traktora vadītājam jābūt slēgtās telpās vai vismaz jāpauzē nost no cauruļvadiem, vietām, kur sakrāties metāls vismaz 25 m attālumā.

4.7. Nekavējoties pārtraukt darbu, ziņot darba devējam un brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem (risku) faktoriem, kuri atklāti, konstatēti darba laikā un var apdraudēt darbinieku un citu cilvēku dzīvību un veselību.

5. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

5.1. Novietot traktoru uz līdzena laukuma, noslāpēt dzinēju, novietot vadības sviru neitrālā pozīcijā, nobremzēt traktoru.

5.2. Notīrīt no traktora netīrumus, apskatīt to un atklātos defektus novērst.

5.3. Ziemā un aukstā laikā pēc dzinēja apturēšanas izlaist ūdeni no radiatora un dzinēja bloka, atverot krāniņus.

5.4. Traktoru noslēgt tā, lai tajā nevarētu iekļūt nepiederošas personas.

5.5. Ja darbs tiek veikts maiņās, vadītājam nav tiesību beigt darbu, pirms viņš nav nodevis traktoru nomainītājam.

5.6. Specapģērbu ievietot skapī vai žāvētavā.

5.7. Izpildīt higiēniskās procedūras.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis